

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

Nr 13 — 29 MARS

Nr 13 — 2 ÅRG. 1924

REDAKTÖR OCH UTGIVARE:
Ellen Hagen

Tidevarvet n:r 13.

Till den Nordiska kvinnokongressen i Hälsingfors har från finska till svenska kvinnor kommit en vänlig inbjudan, som, får man hoppas, röner livlig anslutning.

Om Medborgarlagen har advokat Eva Andén några träffande reflexioner och jämförelser.

I Arbetsfreden fortsätter i dagens nummer riksdagsman Ernst Lyberg sin ingående redogörelse av den liberala motionen i detta ämne.

Kanonerna i sängkammaren — under denna till synes humoristiska rubrik, hämtad från en mötesdebatt, gör Devinez ett djupt allvarligt inlägg i begreppskonflikten fred och försvar.

En nydanare på världsteatern — Luigi Pirandello — den troligen för närvarande mest omtalade dramatiska författaren — om hans realistiska konst ger Frida Stéenhoff en intressant skildring. I nästa nummer inflyter troligen en novell av den italienske dramatikern, vars rykte nu går över världen.

Tidevarvet står nu vid början av ett nytt kvartal.

Till dem, som till äventyrs funnit, att tidningen fyller en lucka och har något av värde att ge och som därför önska den framgång, vädja vi nu att förhjälp Tidevarvet därtill genom att arbeta för dess spridning. Den kan fylla sitt värv endast om dess röst når ut i vida kretsar och drar in fler och fler läsare inom sin intressesfär.

Tidevarvet kommer att fortgå efter samma linjer som förut. Kostar från 1 april till årets slut kronor 4: 50.

Efter 1 april börjar en fortlöpande berättelse under strecket på tidningens sista sida. I »Getingen» skildrar den framstående författaren Voynich ett människoöde av mindre vanligt slag. Romanen har den egenskapen att vara på samma gång litterärt betydande som dramatiskt spännande, och genom en rad av händelser ger författaren belysning åt hjältens tragiska och fascinerande gestalt. Man följer berättelsen med spänning, från den första sidan till den sista, och de scener som skildra vissa brytningstider i Italiens politiska historia äro givna med säkerhet och pregnans.

Översättningen från engelskan är gjord av fru Gwyl Hertzman-Ericson.

Nordiskt samarbete.

Gerda Lindblom.

En av Sveriges representanter vid kongressen.

Betydelsen och vikten av samhörighetskänslans stärkande mellan de nordiska folken kan icke

nog starkt betonas. Önskan om samarbete har framträtt på det politiska, sociala, litterära, konstnärliga, ja, på alla områden, och goda praktiska resultat av vad som genom detta direkta samarbete åstadkommit, kunna vi i den dag som är njuta av. Ett led i detta stärkande förenande av andliga krafter utgör samorganisationen mellan kvinnoföreningar, för vilka en likartad utveckling av eivillagstiftningen inom de nordiska länderna står som ett av de främsta önskemålen.

Allt som kan nedbryta skrankor och hinder och underlätta utbytet och samfärdseln mellan dessa besläktade folk och åstadkomma en andlig union under fria och frivilliga former blir till godo för

Annie Furuhjelm.

Finska kongresskommitténs ordförande. dem alla. Och härmed lämna vi ordet åt de finländska inbjudarinorna.

Nordisk kvinnokongress i Hälsingfors.

Den finländska avdelningen av Nordiska Kvinnosaksföreningars Samorganisation har härmed glädjen att utfärda kallelse till det tredje Nordiska Kvinnomötet, som skall försiggå i Helsingfors under dagarna 3, 4 och 5 juni 1924.

Vid detta tillfälle, då för första gången kvinnor från de nordiska länderna samlas i vårt land till gemensamt möte, kommer ett antal synnerligen aktuella frågor att dryftas. Utöver kongressförhand-

lingarna skall åt deltagarna beredas tillfälle till festlig samvaro, avsett att i sin mån verka som en enande länk mellan de nordiska länderna. Omedelbart efter kongressens avslutning anordnas gemensamma turistresor för hughade deltagare.

Till kongressen äger varje till Samorganisationen anslutet land rätt att sända 15 delegerade och 10 suppleanter. Men därjämte är varje intresserad kvinna från de

nordiska länderna berättigad att anmäla sig till mötet, delta i diskussionerna och vara med om festligheterna.

Kongressstyrelsen, som i livligt minne bevarar de talrika tillfällen, vid vilka vi finländskor rönt gästfrihet i de andra nordiska länderna, uttalar den glada förhoppningen, att i sommar få hälsa många kära utländska gäster välkomna i vårt land.

Nordiska Kvinnosakskommittén i Finland:

Annie Furuhjelm,
ordförande.

Jenny af Forselles.
Tilma Haimari.

Elin Holmberg.

Olga Oimola.

Aili Wessberg.

Maikki Friberg.

Ilmi Hallsten.

Tekla Hultin.

Helena Streng.

Margit von Bonsdorff-Edgren,
sekreterare.

Från barnavård till valkarteller.

Många regeringspropositioner.

På Helgeandsholmen arbetar maskineriet med allt hastigare tempo. Under senaste veckan har en sådan mängd regeringsförslag förelagts riksdagens ledamöter, att det torde förutsättas mycket högt drivna fordringar på arbetsprestation om dessa hinna bli väl initierade på alla olikartade områden. Årets riksdag slår kanske rekord som arbetsgivare, fjol-årets kom dock upp till de respektabla siffrorna av 233 kungl. propositioner, 503 enskilda motioner och 323 beslutade skrivelser.

Den kungl. propositionen om samhällets barnavård går ut på att sammanföra bestämmelserna om fattiga barns vårdande utanför

hemmet, och behandlingen av vanartade, sedligt försummade, miss-handlade och vanvårdade barn, samt om fosterbarnskontrollen i en och samma lag. Det har hittills saknats enhetlighet, planmässighet och de stora linjerna i samhällets barnavård. Den har ordnats av ett flertal lagar och olika myndigheter, utan tillräckligt samband och samarbete med varandra. Därigenom har mången gång icke kunnat undvikas inkonsekvenser, dubbelarbete, onödiga kostnader eller bristande effektivitet. Den efter lagförslagets nya principer ordnade verksamheten överlämnas till en gemensam barnavårdsmyndighet, barnavårdsnämnden.

Det gäller att i bygderna finna lämpliga och intresserade människor, villiga åtaga sig det stora förtroendeuppdrag den föreslagna barnavårdsnämnden är avsedd att vara. Lagen förordnar att minst en av nämndens fem ledamöter skall vara kvinna, och hon äger icke rätt att avsäga sig det henne anförtrödda uppdraget.

Som konsekvens av att samhällets barnavårdande verksamhet i sin helhet förlägges under den borgerliga kommunen, följer, att vissa ändringar måste företagas i förordningen om kyrkostämman m. m. och förslag härtill har framlagts av ekklesiastikministern.

(Forts. å sid. 6.)

I REDAKTIONEN:
Elin Wägner

Brev från Hälsingfors.

I anslutning till inbjudningen till Nordiska kvinnokongressen, torde några meddelanden ur programmet äga sitt intresse. Diskussionsfrågorna äro ju alla kända kvinnosaksfrågor. Äktenskapslagens förnyande är en fråga på dagordningen i alla de nordiska länderna utom Sverige, där den redan är löst. Hos oss har riksdagen visat stor motspänstighet för frågans upptagande till behandling enligt det lagförslag om »makars rättsförhållanden», som av regeringen uppgjorts, grundat på samma principer som den i Sverige gällande lagen. För den svenska lagen kommer fru Gerda Lindblom att redogöra. Vår senaste riksdag beslöt avföra lagförslaget från dagordningen och invänta ny proposition av regeringen. Vi komma därför att med intresse taga del av de svenska kvinnornas erfarenheter angående sin på egendomsåtskillnad grundade nya äktenskapslag, som hos oss väckt så stora farhågor.

Frågan om gift kvinnas nationalitet har ju blivit ett synnerligen viktigt internationellt spörsmål. Vi kvinnor i Finland fingo vid världskrigets utbrott på nära håll se, vilka ödesdigra följder hustruns automatiska beroende av sin mans nationalitet kan föra med sig. Frågan har därför också redan dryftats på kvinnomöten i vårt land, och hava 3 petitioner från olika håll inlämnats till statsrådet för att få till stånd en ändring av våra lagar i samma riktning som den i Amerika gällande lagen.

Kvinnans rätt att utöva prästkallet är ju en fråga som alltid kan påräkna intresse och som på senaste tid varit synnerligen aktuell.

Ett spörsmål som t. o. m. i kvinnosakskretsar mycket förbises men vars intagande i programmet isynnerhet av den yngre kvinnosaks-generationen hos oss med iver påyrkats är frågan om en enhetlig benämning för alla fullvuxna kvinnor, evad de äro ogifta eller gifta.

Alla förfrågningar angående kongressen skola ställas till Nordiska Kvinnokongressens kansli, Vladimirgatan 12, Helsingfors, Finland, Svenska Kvinnoförbundet.

För dem, som så önska, anskaffas fri bostad i familj.

Å Nordiska Kvinnokongressens presskommittés vägnar:

Ada Aijälä.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:

Redaktör *Ellen Hagen*
Mottagningstid kl. 1—3 e. m. (utom
onsdagar).
Telefon Norr 282 42.
Elin Wägner, Lund. Tel. 26 03.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 5: 50, halvår kr. 3: —,
kvartal kr. 1: 50, månad kr. 0: 50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gård plats ..... 22 öre
Efter text ..... 20 »

Linköln Bloms Boktryckeri A.-B.
STOCKHOLM 1924

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmströmgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.

Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten.
Bouppteckningar. Förfrågningar från lands-
orten besvaras omgående.

Eva Andéns Advokatbyrå

Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 36.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Privatpraktiserande barnmorskan

Agda Olsson

Skånegatan 81, 2 tr. Tel. 201 28

TIDEVARVET

kostar från 1 April
till årets slut

Kr. 4:50

Prenumeration kan sk
närmaste postkontor eller
direkt från Tidevarvets
expedition, Slussplan 9¹¹¹,
Stockholm 2 (Telefon
Norr 28243)

F:ca Emil Bäcklin

GLASMÄSTERI
och RAMAFFÄR

1 AD. FREDRIKSTORGI
STOCKHOLM

GOTT ARBETE!

BILLIGASTE PRISER!

Telefoner: Söd. 318 21 & 237 21.

Ystads Allehanda

är med sin jämna och ojämförligt största spridning i
Södra o. Sydöstra Skåne ortens förnämsta annonsorgan.

Av totalupplagens

12,000 ex.

utgå genom postverket 9,500 ex.

Arbetsfreden.

Av ERNST LYBERG

Ledamot av Riksdagens Första Kammare.

II.

Då de liberala motionärerna för närvarande endast velat fortsätta på den redan av lagstiftningen inslagna vägen, hava de haft fullt klart för sig, att man trots detta måste starkt begränsa sig, att man icke finge begära för mycket. Motionen ansluter sig därför väsentligen till vad som förut varit föremål för överläggning eller utredning och som därvid synts äga resonans i det allmänna rättsmedvetandet utan att hava alldeles underkänts av de närmast intresserade, alltid misstänksamma parterna.

I två hänseenden föreslår motionen blott förtydligande tillägg till medlingslagen i syfte att göra omfattningen av förlikningsmannens befogenhet fullt klar på ett par punkter, där dylikt klarläggande i praktiken visat sig behövt. De äro av mera underordnad betydelse och skola här icke närmare beröras.

De mera betydelsefulla nyheter, vartill motionärerna syfta, äro lagbestämmelserna om dels s. k. varseltid, dels opinionsnämnd, och dels obligatorisk skiljedom i rättstvister, allt i form av tillägg till 1920 års lagar.

Med *varsel* förstås, såsom ordet angiver, ett tillkännagivande i förväg om arbetsinställelsen. Såväl 1911 års förut omfördäda regeringsförslag som socialstyrelsens lagförslag av år 1916 ifrågasatte införande av bestämmelse härom i sammanhang med den vittomfattande lagstiftning, som vid dessa tillfällen föreslogs. Motionärerna önska nu en för *alla slag* av arbetstvister gällande föreskrift, att dylikt tillkännagivande skall lämnas minst tio dagar förut. Föreskriftens syfte är naturligen att bereda rådrum för förlikningsförhandlingen, att få förhandlingar under utomstående ledning i gång, innan öppen konflikt utbrutit, och innan parterna intagit en mera oförsonlig stridsställning mot varandra med därav följande svårigheter att komma till tals med dem. I fråga om de särskilt *samhällsfarliga* arbetskonflikterna, d. v. s. sådana som beröra företag, vilka utföra direkt samhällligt arbete eller representera betydande samhällsintressen, skulle socialstyrelsen tillerkännas befogenhet att i det särskilda fallet utsträcka varseltiden till trettio dagar.

Det skulle enligt förslaget vara uteslutande dylika samhällsfarliga konflikter, rörande vilka den s. k. *opinionsnämnden* efter beslut av socialstyrelsen kunde träda i funktion, sedan det visat sig, att inledd förlikningsförhandling icke lett till resultat. Nämnden skulle bestå av tre auktoritativa personer, utsedda av k. m:t för viss tid. Benämningen opinionsnämnd är så till vida oegentlig, att nämndens uppgift naturligen icke skall

vara att fastslå vad »den allmänna opinionen» menar och anser. Den skulle tvärtom, genom ett uttalande om, hur enligt densamma åsikt en pågående tvist rättvisligen bör lösas, bland annat förhindra uppkomsten eller spridandet av en på måhända felaktig och säkert oftast på ensidiga eller ofullständiga informationer grundad opinion. Den skulle sålunda, långt ifrån att vara ett språkrör för vad en dylik opinion kräver, i samhällets intresse avgiva ett objektvt omdöme till ledning för de utanför striden stående och med anvisning åt de stridande om den väg, som de böra beträda.

Någon annan direkt rättsverkan skulle icke med ett sådant uttalande vara förbunden, än att det samma — som skulle avgivas inom mycket kort tid, förslagsvis sju dagar — medförde förbud för arbetsinställelse, innan sju dagar förflutit från dess offentliggörande. Syftet härmed är naturligen, att de tvistande skola förmås att under någon kortare tid begrunda de synpunkter, på vilka nämndens yttrande är baserat, och att även den intresserade allmänheten skall hinna sätta sig in i läget, innan det går till öppen konflikt. Det är slutligen att märka, att yttrande av nämnden icke skulle meddelas eller offentliggöras, såvida icke enighet om deras innehåll upp-nås mellan nämndens ledamöter.

Den tredje av de påyrkade lagstiftningsåtgärderna syftar till utsträckt användning av *skiljemannaförfarandet*. Under det att, såsom nyss nämnts, den centrala skiljenämnden enligt 1920 års lag träder i funktion såsom skiljedomstol endast för den händelse, att parterna därom överenskommit, sålunda själva beslutat hänskjuta tvisten till skiljemän, skulle enligt förslaget lagstiftningen taga ytterligare ett steg i syfte att påläga parterna tvång: anlåtande av skiljedomstol skulle vara obligatoriskt i vissa fall, nämligen beträffande rättstvister. Fortfarande, likasom enligt 1920 års lag, skulle alltså intressetvister hållas utanför. Om parterna ej själva bestämt annan sammansättning av domstolen, skulle centrala skiljenämnden fungera såsom sådan. I försiktighetens intresse och för att mera säkerställa domslutets effektivitet föreslås motionärerna såsom villkor för domstolens ingripande och doms meddelande, att dock *endera* parten sådant påkallat, att förlikningsförhandlingar pågått men visat sig resultatlösa, samt att de tre av k. m:t utsedda ledamöterna av nämnden äro om beslutet ense.

Skulle vad som sålunda föreslås bli lag, är det likväl kvar en lång väg till det yttersta målet: *obligatorisk* skiljedom i alla slag av arbetstvister. Men dock tyckes motionen väcka häftigt motstånd — såsom gående alltför långt. Den är, säger man, välmenande, men utopisk.

Samtidigt gör man emellertid med styrka gällande, att de föreslagna lagbestämmelserna icke skulle bli effektiva, detta framför allt därför, att förslaget icke innefattar föreskrift om *särskild påföljd* för deras åsidosättande. Motionärerna hava förutsett denna invändning och upptagit den

till skärskådande, särskilt i vad angår varseliföreskriften, vilken i detta avseende nog är mest ömtålig. Men de hava, icke minst av fruktan att gå för långt, ansett riktigast att åtminstone för närvarande lita sig till det skadeståndshot, som enligt gällande rättsgrunder alltid svävar över den rättskränkande partens huvud, men framför allt med den respekt för lag, som dock är utmärkande för svenska folket, när lagen icke står i strid med det allmänna rättsmedvetandet. De mena, att underlåtenhet att ställa sig lagbestämmelserna till efterrättelse skulle i och för sig medföra ett avsevärt faktiskt försvagande av den försunliga partens position i arbetstvisten.

För sin uppfattning att påföljdsföreskrift icke är behövlig hava de också funnit stöd i den omständigheten, att vi icke i våra lagar sakna exempel på vissa i det allmänna intresse givna lagbestämmelser utan dylik påföljdsföreskrift, och att vi bland annat just i medlingslagen redan hava sådana. Och det kan tilläggas, att till den varselbestämmelse, som upptogs i 1911 års ovan omfördäda lagförslag, icke voro knutna andra påföljdsföreskrifter än som i allt väsentligt kunde härledas direkt ur de allmänna skadeståndsreglerna. Av lätt insedda skäl ifrågasattes icke år 1911 och ifrågasattes icke av motionärerna att kriminalisera försummelse i berörda hänseende, d. v. s. att stadga straffpåföljd för åsidosättande av föreskriften.

Otvivelaktigt kommer motionen att i riksdagen väcka stark opposition. Till vinnande av åtminstone något omedelbart positivt resultat torde medverka den från högerhåll framkomna motionen (av herr Dahl) med hemställan om riksdagsskrivelse till k. m:t angående återupptagande snarast möjligt av den avbrutna utredningen om ytterligare åtgärder till arbetsfredens bevarande, en motion, som sålunda har i viss mån samma syfte som den liberala. Hurudant den senares öde än blir, lär de framförda önskemålen dock till sist tvinga sig fram till förverkligande. Och i allt fall är frågans sociala och nationalekonomiska betydelse så ofantlig, att det för motionärerna känts som en hjudande plikt att göra vad som göras kan för att komma ett tuffjätt närmare den eviga arbetsfreden.

Ernst Lyberg.

Världsspraksfrågan
segrade i Första
kammaren.

Denna oväntade utgång fick herr Lindhagens skrivelseförslag med begäran om svenskt initiativ genom hänvändelse till Nationernas förbund om förut-sättningslös internationell utredning rörande ett mellanfolkligt hjälpspråk.

I debatten framhöll lektor Pauli, att vad man ville Sverige skulle begära, vore en förut-sättningslös utredning av hela frågan. För bifall talade även fröken Hesselgren, som framhöll, att det i våra dagar inte bara är de språkbildade som ha anledning att resa i utlandet.

Slutet blev, att borgmästare Lindhagen vann en seger, om än knapp. Med 39 röster mot 38 beslöt kammaren att godkänna skrivelsen, vadan frågan går närmast till andra kammaren för eventuell vidare beordran över k. m:t till folkförbundet.

Lösnummer av

TIDEVARVET

säljes bl. a. av:

STOCKHOLM:

Allmänna Tidningskontoret, Gustaf Adolfs torg.
Dagens Nyheter, filialkontor, Hornsgatan 1 och Stureplan 13.
Stockholms-Tidningens filialkontor, Hornsgatan 30, Odengatan 71 och Kungsbroplan 2.
Stockholms Tidningskontor, Hamngatan 7.
Södra Tidningskontoret, Södermalmstorg 7.

GÖTEBORG:

A.-B. Hartelius Bokhandel.
H. T.-centralen.

ALINGSÅS:

Norell Boklåda.

ARBOGA:

J. O. Lindströms Cigarr- och Tidningsaffär.

BORÅS:

John Wolds Bokhandel.

ESKILSTUNA:

Lars Andersson, Rinmanstorg.
Bernh. Hellström & Co, Nybrogatan.

Hjelle & Johansson, Drottninggatan.
Handl. Höglund, Nybrogatan.
Alma Johansson, Köpmangatan.
Ida Liljedahl, Köpmangatan.
Alfr. Ström, Drottninggatan.
Rydberg & Rosenkvist, Tunnelgatan.

FLEN:

Tekla Lindbloms cigarraffär.
Wallins bokhandel.

NORRKÖPING:

Firma Esping & Lundell.

GÄVLE:

Allmänna Tidningskontoret, L. Öhrberg.
Centralpappershandeln.
J. E. Hedins Bok- & tidningsaffär.
Missionsbokhandeln, M. Lundahl.

HJO:

Bokhandl. Bertil Cedergqvist.

HUSKVARNA:

Magnus Rydheims bokhandel.
G. Gustafssons tidningsexpedition.

JÖNKÖPING:

Axelina Johanssons cigarraffär,
Ö. Storgatan 2 och Grand Hotel
Elvira Hallins tidningsaffär,
Smedjegatan 8.
M. Izikowitz tidningsaffär, Västra Storgatan.

KRISTIANSTAD:

Havannamagasinet, Martha Mo-
witz, Ö. Storgatan 16.
Hedvig Sernqvist cigarraffär, V.
Storgatan 48.
Asta Perssons cigarraffär, Ö. Storgatan 42.
John O. Svenssons cigarraffär, V. Storgatan 18.
Hj. Eskilssons cigarraffär, Ö. Storgatan 35.

LANDSKRONA:

J. L. Törnqvist Bokhandel.

LINKÖPING:

Ellen Edlers cigarraffär, Storgatan 36.
A. G. Sundqvists cigarraffär,
Hantverkaregatan 2.
L. Hallbergs tobaksaffär, Storgatan 37.

LUND:

Rud. Jepsens tobakshandel, Klostergatan.
Bokstugan, Grönegatan.
C. V. Lindströms Bokhandel.

MARIEFRED:

Lindmarks Bokhandel.

NYKÖPING:

C. V. Hagströms Tobakshandel.

STRÅNGNÄS:

Storgårdets cigarraffär, O. Gustafsson, Regementsgatan 106.
Gustav Beckmans Tobakshandel, Hospitalsgatan.
Emy Falks cigarraffär, Trädgårdsgatan.
Signe Almgrens cigarraffär, Storgatan.

TORSHÄLLA:

Anna Lindskog.

UPSALA:

Allmänna Tidningskontoret.
Nya Tidningskontoret.

ÖREBRO:

Hj. Bitsman, Drottninggatan 27,
Storgatan 5, Karlslundsg. 10.
Evelina Rundblad, Drottninggatan 6/8, Järntorgsgatan 1, Järnvägsgatan 2, Kungsgatan 1, Vasagatan 3.
Tobaksfirman F. Bergqvist & Co., Drottninggatan 5.

ÖSTERSUND:

Elmgrens Tobakshandel, Prästgatan 23.
Fröken Lydia Du Rietz, Prästgatan.

Dessutom i de flesta cigarraffärer över hela Sverige samt genom Pressbyrån i dess kiosker.

Medborgarskap med villkor.

Av advokat EVA ANDÉN.

1923 års förslag.

Det är inte alla gånger så lätt att säga B, när man sagt A. Det där B:et blir så ofta i stället ett P, som man sätter efter A, när man tycker man travit för långt i alfabetet med denna första och hänfödda bokstav och vill blanda bort korten, och låta folk tro, att man kommit ändå mycket längre än där man står och stampar. När kvinnorna fick sin rösträtt efter mycket talande från både mäns och kvinnors sida, och äntligen fick sin som det så vackert heter »fulla medborgarrätt», skulle man väl ha trott, att vi också verkligen voro medborgare fullt och helt och icke styckevis och delat och med villkor. Man skulle väl ha trott, att när fyra år efter rösträttens genomförande och sedan vi t. o. m. erhållit kvinnliga riksdagsmän den gamla antikverade lagen av år 1894 om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap skulle ersättas med nya lagbestämmelser, kvinnorna skulle betraktas såsom självständiga medborgare och oberoende av äktenskap förvärva och förlora sin medborgarrätt. Så mycket mera, som mellan rösträttens erhållande och 1894 års lags reformering den nya äktenskapslagen antagits med hustruns fulla självständighet och målsmanskapets fullständiga slopande. Men nej! B:et ville icke fram över lagstiftarnes läppar.

NABO sparar 2/3 av arbetstiden.

Konfirmationsböcker

Livets väg. En bok för konfirmander. Med 21 helsidesillustrationer. 9:e uppl. Häft. 1:-, kart. 1:65, klotb. 2:50.

Konfirmationsgävan. Tankar för de unga, som beredas till sin första nattvardsgång. Av Cl. Törner. Med vignetter av Ingeborg Udden. 3:e uppl. Häft. 75 öre, inb. 1:35.

Inför livet. Till de unga i konfirmationsåren. Av svenska präster m. fl. Redigerad av Cl. Törner. Med teckningar av Ingeborg Udden. 5:e uppl. Häft. 1:-, kart. 1:65, klotb. 2:50.

Mot målet. Maningsord till konfirmander av svenska präster. 3:e uppl. Pris 60 öre.

Vaken! Konfirmationsminne tillägnat den kvinnliga ungdomen. Av K. Lewis Jonsson. Med vign. av E. Jemhite. 5:e uppl. Häft. 65 öre, inb. 1:25.

Varen starka! Konfirmationsminne tillägnat den manliga ungdomen. Av K. Lewis Jonsson. Med vignetter av E. Jemhite. 4:e uppl. Häft. 65 öre, inb. 1:25.

Älskar du mig? Av W. Rudin. Häft. 1 kr., inb. 1:65.

Värbyrning. Några ord till unga människor av V. Wikholm. 2:a uppl. Häft. 1:75, inb. 2:50.

I alla boklädor.

J. A. Lindblads Förlag, Uppsala.

”Ända sedan jag gifte mig

har jag dagligen använt min Husqvarna-maskin och den går lika bra nu som när den var ny!”

Så lyder många husmödrars vittnesord om detta alltigenom svenska fabrikat! Varenda bit — nälen undantagen — utföres vid Husqvarna-verken. Husqvarna symaskin föredras av de flesta framför alla andra symaskiner.

HUSQVARNA
SYMASKINER

Förra året avlämnade k. m:t en proposition i frågan, i vilken den gifte kvinnan fortfarande i vissa viktiga avseenden utan vidare och oberoende av egen vilja eller vetskap fick som bihang följa med sin man i hans olika medborgarrättsliga transformationer. En svensk kvinna, som gifte sig med en utländsk medborgare och genom giftermålet förvärvade mannens medborgarskap, skulle alltså enligt förslaget gå sitt svenska medborgarskap förlustig allenast om hon vid giftermålets ingående hade eller senare toge sitt hemvist i mannens hemland. Inom parentes kan omnämnas, att Fredrika Bremerförbundets styrelse i sina dessförinnan uttalade önskningsframtällda i skrivelse till regeringen, varit så blygsamt moderat att endast yrka, att det en svensk kvinna, som gifte sig med en utlänning skulle, även om hon genom äktenskapet förvärvade annat medborgarskap, behålla sitt svenska medborgarskap allenast så länge hon kvarbodde i Sverige.

En utländsk kvinna, som gifte sig med en svensk medborgare, skulle fortfarande alltid genom giftermålet förvärva svenskt medborgarskap. Och dock hade lagrådet, som yttrat sig över k. m:ts förslag, påyrkat, att ur lagförslaget helt skulle utgå bestämmelsen om att utländsk kvinna, som gifte sig med svensk man, skulle genom giftermålet förvärva svenskt medborgarskap. Lagrådets flesta ledamöter hade för övrigt icke på endast denna punkt uttalat avvikande mening utan över huvud taget uttalat sig för principen om den gifte kvinnans oberoende av mannen i medborgarrättsligt avseende. Och i riksdagen uttalades från de mest skilda och oväntade håll samma uppfattning, som den lagrådet gjort sig till tolk för. En kvinnlig ledamot av andra kammaren preciserade sina önskemål beträffande en ny medborgarrättslag sålunda, att den principen måtte bli grundläggande, att giftermål i och för sig icke har någon verkan i avseende på medborgarskap, men att viss lättnad borde beredas dels för utländsk man, som gifte sig med svensk kvinna, dels för utländsk kvinna, som gifte sig med svensk man, att under vissa betingelser erhålla svenskt medborgarskap, dels för svensk medborgare, man såväl som kvinna, som ingår äktenskap med utländsk medborgare, att under vissa villkor kunna lösas från sitt svenska medborgarskap.

Samarbete mellan de nordiska länderna.

Sedan detta lagförslag föll vid 1923 års riksdag har utredningsarbete pågått i samarbete med

NABO rengör allt, skadar intel.

MÖBLER

i olika modeller och träslag.

Billiga priser.

Egna snickeri- och tapetserareverkstäder

Björks Möbelaffär
Gamla Brogatan 30, Stockholm.
Telefon 88 41.

norska och danska delegerade. Det kan kanske förtjäna antecknas, att vid de förhandlingar som förts från norsk sida deltagit även en kvinna, nämligen byråchefen i det norska justitiedepartementet Nanna Meyer. I de tre länderna ha nu samtidigt framlagts nya förslag till medborgarrättslag, på det hela taget överensstämmande med varandra, och proposition i ämnet har avlåtits såväl till norska stortinget som danska riksdagen.

Det svenska förslaget skiljer sig icke mycket från förslaget från 1923. Kvinnornas medborgarrätt är fortfarande vad den gifte kvinnan beträffar i vissa avseenden villkorad av giftermålet och mannen. En svensk kvinna, som gifte sig med en utländsk medborgare och genom giftermålet förvärvade mannens medborgarskap (om hon gör det beror ju på lagen i mannens hemland), skall alltså gå sitt svenska medborgarskap förlustig, — allenast, som förslaget säger, — om hon antingen vid giftermålets ingående redan har eller ock senare tager sitt hemvist i mannens hemland.

Utländsk kvinna, som ingår äktenskap med svensk man förvärvar enligt förslaget genom äktenskapet svenskt medborgarskap, även om hon aldrig kommer till vårt land eller kan svenska och oberoende om hon är ledamot av det engelska parlamentet eller byråchef i norska justitiedepartementet. Det kan ju vara en ära för vårt land i så fall, men det skulle väl kännas så lagom ärofyllt för henne såsom kolli betraktad och svårligen skulle väl hjälptarnas språk i vår medborgarlag bli begripligt för henne.

Sammanställer man nu senast refererade bestämmelser framgår av dem, att en norska, som gifte sig med en svensk och bosätter sig här, icke, då nu det norska förslaget har motsvarande bestämmelser som det svenska, kan bibehålla sitt norska medborgarskap utan prömt måste bli svensk!

Man har tummat litet på principen för det fall att utländsk man under äktenskapet förvärvar svenskt medborgarskap. I vissa fall fordras, att hustrun har eller sedermera tager hemvist här i riket för att hon skall förlora sitt forna medborgarskap. Har mannen blivit svensk medborgare genom s. k. naturalisation, d. v. s. efter ansökning hos konungen, medför detta såsom regel, att hustrun även blir svensk medborgare, oberoende av om hon här eller får hemvist. Hustrun skall, där ej särskilda fall föranleda annat, beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Men har icke ens för sin egen del och person någon vetorätt.

Föregångslandet.

I detta sammanhang må anmärkas, att i Förenta Staterna genom lag av den 22 september 1922 genomförts den regeln, att en ut-

NABO, det självverkande tvättämnet med bensin.

Det ligger i Edert eget intresse att göra inköpen i Konsumtionsföreningen Stockholm

ländsk kvinna, som gifte sig med en amerikansk medborgare eller vars man förvärvar amerikanskt medborgarskap, icke utan vidare härigenom blir amerikansk medborgare. Hon måste själv söka sådant medborgarskap, varvid för henne vissa lättnader i de för naturalisation gällande reglerna äro givna. Alltså här en tillämpning av de principer, som den kvinnliga riksdagsmannen förra året framlade i andra kammaren. En svensk kvinna, som gifte sig med en amerikansk medborgare förvärvar alltså icke amerikanskt medborgarskap även om hon bosätter sig i Amerika. Och enligt svenska förslaget kommer hon icke heller, eftersom hon icke genom giftermålet förvärvar annat medborgarskap, att förlora sitt svenska. Alltså ett äkta par med olika nationaliteter och det är ändå U. S. A. som ställt till med en sådan förbistring i familjelivet och rubbat på den äktenskapliga enheten i medborgaravseende. Trots att justitieministern i sin motivering förklarar: »Jag vill i sådant avseende ej närmare ingå på betydelsen av enhetlighet i medborgarskaphänseende de olika familjemedlemmarna emellan. Fördelarna härav (rätt för makar samt för föräldrar och barn att vistas i samma land, rätt för makar att erhålla gemensamt pass o. s. v.) torde ligga i så öppen dag, att de ej behöva närmare framhållas.» Nog skulle väl den kvinnliga engelska parlamentsledamoten och den norska byråchefen kunna resa på egna pass och inte skulle de väl bli utvisade. Och den enhetligheten förutsättande rätten för en utländsk kvinna, som gifte sig med en svensk man, att erhålla svenskt medborgarskap, kan väl i vissa fall också medföra nackdelar för staten, då därigenom utan någon som helst kontroll såsom svenska medborgare komma att upptagas kvinnor inte på grund av k. m:ts prövning, som då det gäller män, utan efter prövning av enskild man, som uppfyller förutsättningarna att få ingå äktenskap. K. m:t föreslår fortfarande sig själv desavouerad, när det gäller de utländska kvinnorna, av vilken giftasvuxen och giftastylsten yngling som helst.

Zebran är ett randigt djur, ränderna gå aldrig ur. Även om man tvålar aldrig så mycket. Den gifte kvinnan som lagstiftningsobjekt har hittills aldrig undgått sitt öde att bli randad och rutad av de gamla slavägare- och målsmanssynpunkterna, mera kultiverat uttryckt: skydds- och enhetlighets-synpunkterna.

Det är en analfabetisk ståndpunkt att inte kunna säga B, när man sagt A, även när det gäller lagstiftare.

Eva Andén.

BREVLÅDA.

Fru Elin Wägner vistas i. n. utomlands, varför alla meddelanden, som röra Tidevarvet, torde sändas till redaktionen i Stockholm.

»Algot» torde uppgiva adress, om de insända bidragen önskas åter. De komma troligen icke att användas för Tidevarvet.

M. B., J. J., M. P., M. T. G. m. fl. tackas hjärtligt för de vänliga brev redaktionen fått mottaga.

NABO är i bruket billigast.

MÖTESPLATSEN

RONNEBY FÖRENING AV FRISINNADE KVINNOR

bildades den 1 mars efter föredrag av fröken Ebba Holgersson. Till sammanställande medlem valdes fröken Clara Käck. Det livaktiga och framåtstående Blekingeförbundet har nu 9 lokalföreningar.

FRISINNADE KVINNOR I STOCKHOLM

hade torsdagen den 20 mars möte å Publicistklubbens lokal under doktor Andrea Svedbergs ordförandeskap. Anslutningen till mötet var så stor att många ej ens kommo in i salen och angränsande rum. Fru Elin Wägner höll föredrag om Händelsernas språk. I den därpå följande diskussionen, som rörde sig om vår ställning till försvarsfrågan, gjordes betydande inlägg av riksdagsledamöterna A. Pers, A. Wikström och N. Edén. Av föreningens medlemmar yttrade sig d:r Svedberg, d:r Ada Nilsson, advokat Eva Andén m. fl. Efter mötet var samkväm anordnat.

FRISINNADE KVINNOR I KRISTIANSTAD

första klubbafon för året var synnerligen talrikt besökt. Flera nya medlemmar ingingo i klubben. Sedan en del föreningsangelägenheter och skrivelser från Riksförbundet behandlats, redogjorde ordföranden, fru Elsa Nordlund, för en del av de kvinnliga riksdagsledamöternas motioner och deras öden i riksdagen. Klubben uttalade sitt djupa beklagande över avslaget på motionerna angående Landskronaanslaget och utredningen om bättre vård åt barnsängskvinnor.

Klubben beslöt att instämma i det krav på behörighetslagens ikraftträdande den 1 juli 1924, vilket framförts i motion av fröknarna Hesselgren och Tamm.

Rektor Ellen Widerberg höll ett med stort intresse mottaget föredrag om dels konungamakts och dels riksdagens olika ställningar under århundradena och dessa makters inbördes förhållande till varandra fram till 1809 års regeringsform och 1866 års riksdagsordning. Det synnerligen värdefulla och intressanta föredraget applåderades livligt.

FRISINNADE KVINNOR I KARLSHAMN

höll årssammanträde under fröken Olga Herrlins ordförandeskap. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och ansvarsfrihet beviljades. Till styrelse omvaldes fröken Olga Herrlin, ordf., fru Jenny Jacobson, vice ordf., fru Ingrid Carlsson, kassör, samt övrig styrelse fruarna Frida Peterson och Otilia Ljungquist. Till styrelsesuppleanter valdes fruarna Gerda Månsson och Andrea Svensson. Revisorer blevo fruarna Andrea Svensson och Gerda Sjögren.

STOCKHOLMS LÄNSFÖRBUND AV FRISINNADE KVINNOR

håller sitt årsmöte i Saltsjöbaden söndagen den 30 mars kl. 11,30 f. m.

Efter förhandlingarna kommer föredrag att hållas av d:r Ada Nilsson över ämnet Samhällets mödravård: Vad menas med en målmedveten befolkningspolitik?

SAMHÄLLSKURSERNA I GÄVLE

den 23—25 mars försiggå enligt förut meddelat program. Föredragen rönt livlig anslutning och ett i samband med kursen anordnat festligt samkväm å Strömdalen var talrikt besökt.

Prova NABO en gång blott för att själv skaffa Eder en övertygelse.

Nyckeln till hälsa

är att rensa magen och tarmarna från osunda rester, utdriva urinsyra från kroppen samt upprätta blodet, därmed avlägsna själva orsaken till illamående och sjukdomar.

En huskur Frukt-Salt-Samarin är härtill synnerligen välgörande. Magsyra och Huvudvärk försvinna. Värk i kroppen, Reumatism och Nervsmärtor skingras. Hälsa, krafter och Välmående återvinnas.

Frukt-Salt-Samarin verkar välgörande på hela organismen och omedelbart upprättande. Pris pr burk kr. 2:50. Erhålles pr postföret från Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm. (Säljes å Apotek, Drog-, Kemikalie- & Färghandel m. fl.)

ANMÄRKNINGAR

AV
K. J.

Universalspråket.

Gösta Berling. Förstklassigt barndomsminne, ljuvt uppskakat ännu i dag. Bortåt hundra år måste ha förrunnit sedan det första mötet sötna, och vi har bägge glidit ut ur denna världen, Gösta och jag.

Den tiden, ack den tiden, fanns ett nätt litet veckoblad som spred måttfullt nöje och varsam världskunskap i landsortens ungefär tusen hem, och om än ingen nu levande tror mig vill jag dock vittna att denna rörande publikation var fylld av pur bokstavstext, blott sparsamt vanprydd med reproduktioner. Tidningen hette så vackert Idun, och jag undrar hur det gick med den.

Detta flärdlösa blad, som på gammaldagsvis adresserade sig till en läskunnig allmänhet, greps ett slag av gudomlig yrsel, sprängde alla konventionens fjättrar och slungade in i Sverges familjekretsar den övermodigaste diktartbravad — en romantisk eldsvåda med sköna purprade och blåa lågor. Unga och galna själar flammade upp med samma, och småningom sågs en hel sur nation tänd i brand.

Ja det här är sagor, när hände väl sådant i mannaminne? Det släkte vi känner afficieras inte av en trycksak, fränsett världskrigstelegram, försvarspropositioner och realisationsannonser. Eggelser som dessa hetsar dess inbillning till sjudande och hejdlös verksamhet, men annars är det mot ingen djävulens och världens invit så effektivt stålsatt som mot Gutenbergs svarta konst. I denna hastigt utvecklade karaktärsstyrka har man tvivelsutan att hälsa det första tecknet till mänsklighetens begynnande mognad.

Det förefaller mig själv fantastisk, men faktum är att jag personligen har känt den sista som

kunde gråta över en roman. Det var min svärmiska och spirituella vän Anna Hamilton Geete, den sista brevkonstnären tillika: hon bekände för mig — med ett leende som var modernt — att hon på detta klassiska maner hade hedrat Pennskaftet, liksom Agnes Geijer i tiden hade offrat åt George Sand, Fredrika Bremer och Bulwer. Ingen vållust övergår tårarnas, och det skall räknas till vår samtids sträva dygder att den blankt nekar sig dessa lättåtkomliga litteraturorgier. Eller skrivs det inte längre romaner att gråta åt?

Romaner skrivs i alla händelser än i dag, men för morgondagen ges ingen säkerhet. En så omständlig affär som detta ålderdomliga hantverk bör inte länge kunna upprätthålla sin svagt motiverade existens. Dess plats i den våldsamt uppsvällda julmarknaden kan ledigt fyllas av tidsnigare industriartiklar, och den allt otåligare livsrytmen skall svepa författarna bort från detta knäp som ingenting annat betyder än förarbeten och studier till deras egentliga uppgift: scenarion. I begynnelsen var ordet och vid änden står filmen.

Detta är ett gigantiskt framsteg, och där har borgmästaren sitt universalspråk, redan triumferande över all världen och ingenting att motionera om. Endast för en minoritet av blinda och läskunniga tarvas andra tungomål.

En österrikiska påstod en gång att Gösta Berlings saga tog sig konstigt ut på tyska. »Man kan inte översätta vers», förklarade jag. Något förvånat: »Å ja så, är den skriven på vers?» — »Ja visst.»

Och nu bär ryktet till mig att detta oerhörda poem har tolkats

Kanonerna i sängkammaren.

Inom en sluten förening diskuterades nyligen vår härordningsfråga. De närvarande voro alla fredsvänner, därför blev diskussionen så långvarig. Ty om de, som bestämt vågra att räkna med krig såsom ett led i sitt lands politik, stå mot dem, som lugnt ta med kriget som en möjlighet i sina fosterländska framtidsplaner, då ha dessa parter helt litet att säga varandra. Krigets fiender däremot, som inbördes äro oense om sättet att bekämpa det, kunna hålla på och tala hur länge som helst.

Här kom diskussionen att stå mellan två läger. I det ena voro församlade de, som löpt linan ut ända fram till att yrka på avrustning, såsom den enda åtgärd som är radikal nog att möta ögonblickets fruktansvärt allvarliga situation. I det andra de, som bedöma läget mera optimistiskt och tro, att vi ha tid på oss att gå en långsam väg genom mindre och mindre härrar fram till avvärning och fred. På denna senare sida, och det var dess styrka, befunno sig några personer, som fått under de senaste decennierna göra en beständ politisk insats för fredens bevarande i kritiska ögonblick till Sverige.

Båda parterna betraktade varandra som våghalsiga utopister, som icke räknade med verkligheten.

till ovannämnda esperanto och i sådant skick gör häftigt lycka hos en generation vars uppfostran och anlag har förmenat den att stifta bekantskap med originalet. Har man något att försvita denna generation, inte är det intelligenssnobberi: de välkläddaste liksom de andligen förnämligaste individer sitta ödmjukt framför de av osynliga händer vända bladen i Biblia pauperum.

Ett hembitråde sade sig åtrå denna konstfröjd huvudsakligen därför att titelhjälten ageras av Hans Larsson. Upplýsningen förbluffade mig en sekund, men ej längre, ty varför inte, tänkte jag, varför inte filosoferna till filmen? Jag skönjer ingen annan framtid för dem.

Själv har jag dock mycket att övervinna och lära innan jag mognar att se Gösta och majorskan projicerade på ett lakan.

Avrustningsgruppen såg i de politiskt tränade och förfarna lätt gräsprängda drömmare, som ut från minnena av en förgången tid bedömde framtiden och trodde att Sveriges öde kunde mätas med samma måttstock och mötas med samma försvarsmedel nu som för tjugo år sedan.

De andra sågo på avrustarna som oerfarna teoretiker, drivande utan fäste, emedan de lösgjort sig själva från sammanhanget med vår historia och med den djupt rotade mänskliga instinkten att värja sig och kämpa mot förtryck.

Stundom kunna diskussioner föras så, att där en replik slår ned, där tar nästa talare upp den och för den än ett stycke närmare målet.

Men vid denna försvarsdiskussion hängde inte det ena inlägget samman med det andra. Det som sades steg bara upp här och där som bubbler ur det utsagda, ur under, motivbildande själsskikt. Det var detta som gav diskussionen dess utbyte, som gav den dess tunna inslag av passion, som förlånade atmosfären en smula skälvinning — icke mycken.

Egentligen borde kvällen blivit mycket mer sensationell. Eftersom avrustarna tydligen voro i mindretal, borde de ha blivit utlyftade av motståndarna. Ty ha de icke rätt, så ha de alldeles oerhörd orätt och böra oskadliggöras redan i sin linda. Framför allt av de andra fredsvännerna, vilka de då blamera.

Men hur svårt är det icke att få fram en så klar situation, att man kan börja rättvisligen lyfta ut varandra i denna värld. Där sutto de två grupperna, båda kännande avståndet mellan sig och dock med samma önsningar innerst, sutto där med varandras känslor, vilka de icke igenkände i den frammande, besynnerliga formuleringen. Den ena gruppen, äregirig å Sveriges vägnar, ville fortsätta Sveriges historiska linje genom att upprätthålla ett litet neutralitetsförsvar, som de andra å sin sida betraktade som teaterdekorationer, vilka icke verka övertygande på andra än — märkvärdigt nog — dekorationsmålarna.

Avrustningsgruppen menade att ingen annan handling kan värdigt motsvara det lilla svenska folkets djärighet i forna dar att kasta sig över stora övermäktiga uppgifter än avrustningens stolta och hjältemodiga handling, vädjande till den moraliska styrkans kraft.

Kriget, eller låt oss säga det väpnade försvaret, är fortfarande uttryck för den manliga instinkten att försvara familjen — det var en manlig ståndpunkt, som framfördes flerfaldigt under diskussionen och säkerligen också godtogs av flertalet av de närvarande kvinnorna, som kände en viss instinktiv trygghet under den. Andra kvinnor tänkte samtidigt att: ja, denna instinkt kan bli ett medel till räddning om, innan det är försent, verklighetsuppfattningen hinna tära sig ner till beskyddarinstinkten och meddela den, att den måste omrikta sig på en passionerad fredsvilja, så passionerad till och med, att den, om det yttersta skulle fordras, vågar riskera den egna mindre familjenheten för det helas skull.

Det var vid slutet av diskussionen, som den replik föll, som står som rubrik över dessa rader.

— Även om jag vill försvara hustru och barn, sade en av de närvarande männen, så kan jag ju inte ha kanoner i sängkammaren.

Därmed var i ett konkret exempel fångat det orimliga i en situation.

Sedan försvarsberedskapen icke längre kan placeras i hemmet, är mannen avskuren från sin försvarsviljas naturliga plattform och kraftkälla, och han kan inte fylla sin uppgift.

Den moderne mannen kan inte längre försvara hustru och barn, hem och härd, däremot besitter han utomordentliga möjligheter att i samarbete med sin fiende — en olycklig i samma läge — i grund förgöra dem.

Devinez.

MIA LECHE.

KATHERINE MANSFIELD.

II.

En uppsluppen, befriande humor finner man sällan hos Katherine Mansfield — den festliga historien »Sänglektonen» är därför tämligen ensam i hennes produktion. Hur lyser den inte av kvickhet, av sprudlande tjuvpojkskumör! En sånglärarinna har, omedelbart före lektionens början, fått ett brev där hennes fästman slår upp förlovningen. Hennes sorg och harm tar sig utlopp i att hon vid sångövningen försätter sina elever i ett tillstånd av hysterisk sinnesrörelse. Den dramatiskt utförda klagosång hon avfordrar dem interfolieras av att hon i tysthet rekapitulerar den svekfulla mannens beteende: ännu i förra brevet hade han skrivit att han ämnade köpa ett paraplyställ till deras gemensamma bo och nu slog han upp! Lektionen avbrytes av att hon inkallas till föreståndarin-

nan för att mottaga ett telegram, som innehåller orden: »Fäst intet avseende vid brev, måste ha varit tokig, har köpt paraplystället.» På hoppets, kärlekens och glädjens vingar ilar hon in i sin klass, vänder ett blad i sänghäftet och låter eleverna instämma med henne i en triumferande glädjesång.

Emellertid — allt detta är relativt enkelt hopkommet om man jämför det med hur högt Katherine Mansfield kan nå, när hon ger sitt allra bästa. Berättelser sådana som »Mariage à la mode» — en i sin lätt ironiska ton hjärtslitande skildring av en mans äktenskapliga martyrium — »Mannen utan temperament», och »Främlingen» beteckna höjdpunkten av hennes förmåga att få in ett stort innehåll i en liten ram. Dessa historier äro romaner, det är endast en till det virtuosa massi-

ga uppdriven teknik, som kunnat pressa ihop dem på ett tiotal glesa sidor. »Främlingen», en historia där ett skenbart lyckligt äktenskaps inre disharmoni framgår ur skildringen av hur en man hämtar sin hustru vid en Amerika-båt, kan framhållas som ett skolexempel på hur långt man kan nå med de enklaste tänkbare medel!

I de allra sista berättelserna har man en viss känning av den mysticism, som spelat så stor roll i den engelska litteraturen efter kriget. Starkast framträder detta i »En gift mans historia», »Sex år efteråt» och den egendomliga, lidelsefullt berättade »The Fly», där författarinnan med stark effekt begagnar sig av ett symboliskt framställningssätt, som eljest är henne främmande.

»Flugan» är en av Katherine Mansfields sista berättelser. Den är helt kort, den handlar om en man som sitter i allsköns ro på sitt kontor och arbetar, när han blir störd av en gammal bekant, som inte har något särskilt ärendet utan bara kommer in för att prata. Denne berättar om en re-

sa som hans dottrar gjort i Belgien, talar om olika platser och hotellpriser och nämner i förbigående hur de sökt upp sin i kriget stupade brors grav och hur de funnit att denna var belägen alldeles bredvid den grav där den förstnämnde mannens ende son vilade. När den pratsjuke gubben gått, sitter den andre vid skrivbordet försänkt i djupa tankar. Ovarsamma händer ha rört vid det, som ingen förut vågat röra vid — sorgen, som han av självbevarelsedrift trängt åt sidan, tvingar sig åter fram i hela sin ursprungliga desperation och förbittring. Medan han sitter där och stirrar på sonens porträtt går en fluga över läskapperet. Utan att tänka på vad han gör tar han sin reservoirpenna och stänker en droppe bläck på henne. Han ser hur flugan skakar på sig, kämpar och arbetar för att befria sig från bläcket. Det lyckas till slut, faran är överstånden, hon bereder sig åter att lyfta vingarna. Då stänker mannen ånyo en droppe bläck ur pennan, och nu tycks allt hopp vara ute. Men efter några ögonblicks bedövning börjar flugan

åter med matta rörelser flaxa med vingarna och torka sig med frambenen över huvudet. Efter stora ansträngningar övervinna hennes lust att leva ännu en gång döden, men då kommer den tredje bläckdroppen, obarmhärtig och ofrånkomlig. Flugan rör sig icke längre, hon sträcker bara hjälplöst ut benen och ligger där död på läskapperet.

Så som Katherine Mansfield berättar denna historia är det nästan som om man vore med om ett mord. Och ändå är det som sker ju ingenting annat än det som efter mänskliga begrepp anses vara det oskyldigaste bland brott, nämligen att göra en fluga förnär! Var finns gränsen mellan stort och smått — det öde som drabbar en älskad son på ett slagfält, drabbar det inte lika blint och meningslöst som den stora hand, som tanklöst leker med en flugas liv på ett läskapper?

Det egendomliga ligger inte i att få en sådan idéassociation, det originella är att kunna utnyttja den litterärt så, som Katherine Mansfield gör. Andra författare göra drömmar eller allegorier av såda-

Vänner av gott Kaffe!

Anmoda Eder leverantör av kaffe att expediera Eder av

Triangelns rostade kaffeblandningar,

som säljes över hela landet betydligt mera än något annat. Triangelns utställningskaffe i 1/2 kgs kartonger är marknadens billigaste kaffe i förhållande till kvaliteten.

Förenade Kaffeimportörers Rosteri A.B. Triangeln GÖTEBORG.

En nydanare på världsteatern.

LUIGI PIRANDELLO,
författaren till "Sex personer".

Namnet på hans mest berömda drama har i dagligt tal förkortats, dess fullständiga titel är »Sex personer sökande en författare».

Stycket hade stormiga öden, innan det vann sin nuvarande popularitet. Det gavs först i författarens hemland Italien, där det blev anledning till verkliga små upplopp. Åskådarna delade sig i två fientliga läger, som under mellanakterna måste hållas åtskilda av polis. Demonstrationer störde oupphörligt spelet. Författaren förföljdes av hopar på ända till 6-700 personer, som med hotfulla tillrop läto honom förstå, att han satt deras nerver i en obehaglig vibrering. Men han hade också entusiastiska anhängare. Efter premiären i Rom utkämpades tre dueller mellan olikänkande åskådare av den djärva pjäsen. Den chokerade inte bara till innehåll utan också genom sin nya teknik. Den uppfattades av många som en hädelse mot god tradition på tiljan.

När ridån går upp ser man en direktör på en teater just i färd med att ge anvisningar åt sina skådespelare. Då inträda de sex personerna, en familj bestående av far, mor och fyra barn, varav

de två äro vuxna. De anhålla, att direktören skall göra ett drama av deras historia. Efter åtskillig övertalning går han in därpå. De berättar, att de förgäves sökt en författare, som kunde tolka deras öden i hela deras intensitet, nu är skådespelarna deras enda hopp.

Men även skådespelarna bli dem en misräkning, de arrangerar deras olyckor för scenen, avtrubba, försköna och förfälska dem. Familjen vill bli återgiven med sanningens hela fasaväckande realitet. Direktören ser till slut ingen annan utväg, än att de sex personerna få spela sig själva. De gå med hänförelse till verket, äntligen skall världen få lära känna det oerhörda, som är deras liv. Undan för undan kommer så den ena episoden efter den andra i dagen. Konflikterna i den hårt prövade familjens existens stegras till den mest skakande tragik. Det hemskaste momentet erbjuder den unga flickans historia. För att rädda sin mor och de små syskonen från sväldöden, har hon sökt och fått arbete på ett modemagasin, men betalningen förslår inte på långa vägar. Fadern är under tiden skild från de sina, ty modern hade övergivit honom för att följa en älskare, som i sin tur övergivit henne. Ägarinnan till modemagasinet, som till binäring har ett »maison-de-passe», råder den unga flickan att där skaffa sig den nödvändiga extra förtjänsten. Först när modern blir allvarligt sjuk, följer dottern, efter svåra själskval, rådet. Den första hon möter i förnedringen är — sin far. De känna igen varandra och stå som förstenade av sorg och förtvivlan.

Direktören vill ej godtaga scenen, den skulle stöta publiken, men familjen ropar indignerad, att det som hänt dem får inte förtigas, och att deras färor upprepas alla dagar med tusenden deras likar. Det måste komma ljus över livet. Familjen har en egenartad kraft, den är säker på sig själv. Direktören är också säker på sig, men av vana, inte av övertygelse, det blir därför han som i allt får

ge vika för den mera trovissa parten.

Trots en djup känsla är stycket alldeles osentimentalt, det är hårt och kallt som järnet i ett gammalt romarsvärd.

Komedien »Hederns vållust», som även nått stor berömmelse, ironiserar med lysande kvickhet över det mondäna hedersbegreppet. En ung förnäm dam skall få ett barn med sin älskare, som är gift. Skilsmässa existerar ej i Italien, skandalen måste undvikas genom att en make blir uppspårad, som kan övertaga faderskapet och rädda de båda familjernas heder. Sedan hoppas man kunna lämpligen exportera räddarna till Sydamerika, varefter de båda älskande kunna fortsätta sin tryggade lycka. Allt går till en början efter beräkning. I andra akten återfinner man de nygifta, strax innan dopet av barnen skall gå av stapeln. Dialogerna mellan den verkliga och den nominella fadern äro mästerligt originella. Den senare avslöjar sig som den ende överlägsne personen i hela samlingen, han tar hedern på allvar, den är hans ideal, hans vållust, ty han älskar den unga dammen; det är därför han gift sig med henne, han lever för att vara henne och barnet till nytta. Överflödigt att tillägga, att han vinner henne fullständigt.

Med Pirandello har Italien fått en dramatiker, som väckt häpnad och beundran i Europa och Amerika.

Det är nu sex år sedan han begynte skriva för teatern — han var då över femtio — men på denna korta tid har han ovanligt segrande gått över Rubicon, på väg utåt! Förut hade han bakom sig ett trettioårigt författarskap av skönlitteratur uteslutande avsedd för läsning. Kritiken i världsbladen analyserar för närvarande, hur det kommer sig, att hans dramatik gjort sig så mycket kraftigare gällande än hans noveller, som dock ofta äro glänsande, och på det hela taget till idéer och karaktär identiska med hans teaterstycken. Frågan har besvarats med att Pirandello till teatern bringade den förnyelse, som just nu behövdes, under det att andra områden för skönlitteraturen ha förmånen av ständig pånyttfödelse och ej så som teatern lida av

Bemärkta personligheters ord om Jamaica-bananer.

BENJAMIN DISRAELI

»Det härligaste i världen är en banan»,

sade den brittiska statsmannen Benjamin Disraeli (lord Beaconsfield). Han är inte ensam om detta omdöme: Bananens »härlighet» består inte bara däri att den är välsmakande. Den är även hälsosam och förordas i allt större utsträckning av våra läkare. Ett villkor är, att den är mogen, och detta villkor fylles alltid av Jamaica-bananer, som äro frukt och mat på samma gång.

(Ser. I: Nr 7.)

Ny flickskola av ny typ.

Adr.: Eriksbergsg. 15, Stockholm.

Program:

»Koncentrationsläsning» kursvis, arbetstid 9—2, läxläsningen inberäknad i skoltiden.

Prospekt lämnas, anmälningar mottagas tisdagar, onsdagar, fredagar kl. 3.30—4.30 e. m., Eriksbergsgatan 13 IV tr., tel. Norr 241 98, av

Ester Edelstam,
läroinnehållare.

na hugskott — vem minns inte den ohyggliga drömmen om den pinade hästen hos Dostojevski? — men för Katherine Mansfield utformar sig symbolen till ett stycke vardagsliv på ett affärskontor, ja, det hela är så vardagligt, att berättelsen slutar med att mannen vid skrivbordet ringer på en vaktmästare för att få ett nytt läskapper, och när han fått det minns han inte längre varken det deprimerande besöket eller den underliga leken med flugan.

Det finns ännu ingen tillgänglig källa för att få veta något om Katherine Mansfields liv. I höst kommer det ut en bok om henne, men tillsvidare har hon bara några rader i »Who is who». Hennes man, den framstående journalisten och kritikern John Middleton Murray har i ett brev meddelat mig några upplysningar av intresse. Katherine Mansfield, vars rätta namn är Cathleen Beauchamp, föddes år 1888. Hon var dotter till Sir Harold Beauchamp och tillhörde en familj som hade varit bosatt i Australien och Nya Zeeland i tre generationer. Stör-

re delen av hennes barndom förflöt i en liten by, där hennes enda umgänge bestod av tvätterskans döttrar och mjölkbudets söner. Sitt första litterära pris fick hon i byns folkskola vid 9 års ålder, då hon skrev en berättelse som handlade om en sjöresa. Och hon var inte mer än 9 år, när hon fick sin första berättelse intagen i en tidning.

Vid 13 års ålder kom hon till en skola i London, där hon stannade tills hon var 18. Liksom de flesta unga människor av denna generation betraktade hon Oscar Wilde och hans skola som begynnelsen till en era av intellektuell och litterär frihet. Men under denna tid var det inte litteraturen utan musiken som i främsta rummet fängslade hennes intresse. Hon blev efter kort tid en verkligt framstående violinist.

När hon återvände till Nya Zeeland var det mot sin egen vilja, och hon tillbragte två år som en rebell mot den avlägsna provinshyns tvång, ensamhet och andliga isolering. Sedan utverkade hon sina föräldrars tillåtelse att ännu en gång komma till London,

som tycktes henne vara centrum för allt konstnärligt och intellektuellt liv. Under denna tid utförde hon olikartade och krävande partier på konserter och operaföreställningar. Slutligen gick det dock upp för henne själv liksom för redaktören för tidskriften »The New Age» att det var litteraturen och inte musiken, som var hennes verkliga fält. Från 1909 till 1911 var hon fast medarbetare i denna tidskrift.

År 1911 träffade hon sin blivande man, John Middleton Murray, och blev först medarbetare och sedan medredaktör i hans tidskrift »Rythm». De berättelser som hon under loppet av två år skrev i denna tidskrift ha ännu ej kommit ut i bokform. De lära vara hållna i en utpräglad realistisk stil, som fullständigt skiljer sig från hennes senare skrivsätt. Kriget blev för henne en fruktansvärd psykisk chock. Liksom för många andra författare åstadkom det ett fullständigt kaos i hennes tankeliv. När man läser sådana berättelser som »Flugan» och »Sex år efteråt» anar man också hur djupa märken kriget satt i hennes

stagnationens faror. Redan är antalet av hans stycken legio och han spelas oavbrutet. Det är med djärv hand han skildrar den mänskliga nöden; pennan är också sympatiskt hederlig, även när det gäller kvinnans elände.

Vid läsningen av hans dramatik kan man möjligen undra, om det filosoferande, som stundom kommer fram, verkar tyngande från scenen. Vid åskådandet, eller vid recitering — såsom i Stockholm av den talangfulla konferenciären fröken Yvonne Bimbenet — tar som sig bör den dramatiska livfullheten över tag över den intellektuella barlasten, vilket förklarar framgången. Pirandello besöker för närva-

rande Förenta staterna. När han reste, blev han uppkallad till Mussolini, som städe är mån om den nationella konstens alla grenar, och särskilt söker stimulera press, kritik och allmänhet att taga värd om den italienska teatern. Mussolini ville ge honom sin välsignelse för att därmed öka hans prestige i det stora landet i väster. Ett vackert och efterföljansvärt exempel för de mäktige i alla länder. Men Mussolinis välsignelse skulle ej mycket hjälpa, om ej Pirandello hade sesam inom sig — sitt eget snilles välsignelse.

Rida Edénberg

själ. En bror som stupade i Belgien, gav hennes sorg över kriget en rent personlig inriktning.

Kort före denne hennes älskingsbrors död, när han just kommit från Nya Zeeland till England för att delta i kriget, voro de båda syskonen dagligen och stundligen tillsammans och under denna samvaro gingo deras tankar tillbaka till den gemensamma barndomen. Katherine Mansfield flydde undan nuet till denna tid, som tycktes henne oberörd och oskärad av den mekaniserade civilisation, som kulminerade i världskriget. Syskonen hjälptes åt att återuppliva barndomsminnen i den avlägsna byn i Nya Zeeland, där de vuxit upp. Det första resultatet av dessa samtal var berättelsen »Preludium», som inleder novellsamlingen »Bliss». Det var med »Preludium» som Katherine Mansfield gjorde sig bemärkt. Den handlar om nysannamda familj Burnell, som efter mr Middleton Murrays upplysning torde vara identisk med hennes egen. H. G. Wells faller om denna berättelse det superlativa omdömet, att »ingenting sådant

som »Preludium» har någonsin förr blivit skrivet på det engelska språket».

Kort efter sedan hon skrivit »Preludium» blev Katherine Mansfield sjuk — det befanns vara lungtuberkulos. Hon tillbragte återstoden av sitt liv i södra Frankrike och Schweiz. De berättelser, som sedan bekräftade de löften hon givit med »Preludium» och som gjorde att hon allmänt erkändes som Englands främsta »short-story-teller», blevo till under en nästan övermänsklig kamp mot sjukdomen. Under sin sista tid talade hon ofta om att hon ville skriva en annan sorts böcker, böcker i en helt annan genre. Vilka böcker det var hon menade, skulle man aldrig få veta, ty i januari förra året dog Katherine Mansfield. Som en egendomlighet kan nämnas, att de sista ord hon skrivit förekomma i berättelsen »Sex år efteråt», en berättelse som i viss mån bär vittnesbörd om den krigspsykos, som gjorde sig gällande i England vid denna tid. Berättelsen, som handlar om en i kriget stupad ung man, vars klagande ande inte lämnar modern

Vita Tvättbjörn.

Vem känner ej till Vita Tvättbjörn, som tvättar åt eder medan ni sover. Det föres i marknaden av fabriken Helios, Stockholm, som utom denna artikel skänkt Sveriges husmodrar ytterligare ett par välkäna hjälpmedel för hushållet, Röda Björn, putsmedel för metaller, och Rostol, medlet som lekande och lätt tar bort rostfläckar på tvättkläder.

Mest känd har dock måhända fabriken blivit genom Lazarol och Lazarin, vilka båda preparat ingå som huvudbeståndsdelar i svenska folkets husapotek.

Fabrikationen av Vita Tvättbjörn får väl anses som fabriken huvudtillverkning och den sker också rationellt. Fabriken duktiga kemist, doktor Dalström, har upfunnit och patenterat en ny tillverkningsmetod av Vita Tvättbjörn med sinnligt konstruerade maskiner.

De maskiner som tillverka kartonerna påsätta även omslagspapperet, fylla kartongen och väger alltsammans för att slutligen klistra igen paketet. Dessa maskiner ha en kapacitet av c:a 10,000 paket per dag, vilket också behöves, med den efterfrågan Vita Tvättbjörn har över hela landet.

Vem minnes ej de gammaldags tvättstugorna, som väl för övrigt på sina håll finnas kvar ännu i dag, där man vid inträdet möttes av het ånga och kväljande doft, och där ett par tvättfruar i sitt anletes svett med rotborstar sökte slita och riva smutsen ur kläderna. Hur mycket som kläderna samtidigt fördärvades, kan man livligt föreställa sig. De nya metoderna, med t. ex. Vita Tvättbjörn, där medlet helt enkelt upplöser smutsen kemiskt så att den bara behöver sköljas bort, är då ett mycket enklare, trevligare och framför allt billigare sätt, som dessutom skötar kläderna och ej angriper dem på något sätt.

YSTADS-BLADET

AURORA

Utkommer varje söckendag i
= 8-sidigt format =

Snabb nyhetstidning.
Dagens aktuella spörsmål behandlas utförligt och överskådligt i AURORA.
Avdelningen för förströelsesläsning vårdas med omsorg.

Tidningen har egna expeditioner i *Smrishamn, Tomelilla, Skurup, Skivarp* m. fl. platser.

Prenumerera å och annonsera i
YSTADS-BLADET

AURORA

Från barnavård till valkarter.

(Forts. från sid. 1.)

För att giva vårt torra och döda valsystelet litet nytt liv, så att det kan hålla sig uppe ännu några år, har det fått några styrkande medel, som heta underpartibeteckning och fraktionsbeteckning. Valsedlarna kunna alltså ha både parti-, underparti- och fraktionsbeteckning.

Justitieministern motiverar förslaget med att det föreligger ett obestriddigt behov av att ordna det lojala valkartellväsendet, så att det fyller sitt ändamål utan menliga biverkningar.

Lagförslaget om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap finnes särskilt och utförligt behandlat på annan plats i detta nummer.

Regeringen föreslår riksdagen att bevilja ett tillfälligt lönetillägg av 120 kr. per år till kvinnliga skrivbiträden i första lönegraden. Det står verkligen per år, man ville för vederbörandes skull önska att det vore tryckfel för per månad! Dessa 120 kr. är den enda detaljen som kommer till synes i den stora frågan om kvinnorna och statstjänsterna.

Den med så mycken förväntan avvaktade kungl. propositionen i den s. k. behörighetslagen uteblir vid årets riksdag.

Kvinnorna äro vana att få vänta. Men att de så länge fått vänta på ikraftträdandet av en lag, som riksdagen för många år sedan i princip godkänt, visar tydligt hur viktigt och nödvändigt det är att de genom en talrik representation i riksdagens båda kamrar kan ge eftertryck åt sina berättigade krav. I år är nödår med frost och nordan för kvinnornas önsningar — det må nu vara önskan om erkännande av kvinnornas ställning i statens tjänst, ansvarskänsla gent emot de förkomna och tvångsinternerade eller omsorg om »hemmens kvinnor», de fattiga av dem, som behöva hägn och hjälp i deras svåra stund.

Ny skola med nytt arbetssätt.

Fröken Ester Edlestam, känd såsom lärarinna och utgivare av Pedagogiska spörsmål, ämnar till hösten 1924 be-

Linnet är en
av våra äldsta
kulturväxter.

Särskilt är HELSINGLANDS-linet av ålder högt värderat och HELSINGLANDS-garnet är känt icke endast i Sverige utan långt utom landets gränser såsom varande starkt, jämnt och utomordentligt vackert blekt. En av anledningarna till att HOLMA duktyger, servietter och handdukar i damast, jacquard och dräll blivit så värderade för sin mjukhet, glans och slitstyrka, är också med säkerhet den, att HOLMA använder HELSINGLANDS-garnet i sina vävnader. Den erfarna husmodern köper därför

HOLMA
LINNEVÄVNADER
DUKTYGER
SERVIETTER
HANDDUKAR
LAKANSLÄRFT

HOLMA fabrikat säljes hos välförsedda vävnads- & manufakturaffärer.

HOLMA-HELSINGLANDS. LINSPINNERI- & VÄFVERI A.-B., MADÄNGSHOLM och FORSA.

Obs!
Holma äkta endast med ovanstående varumärke
"RIDDAREN I GRÖNT FALT"

gynna *Anna-skolan*, inrymd i Timmermansordens gamla hus, beläget i park, Eriksbergsgatan 15. I första hand motas elever till I klassens kurs (9-11-åringar), men eventuellt även till klasserna under och över I klass. *Anna-skolan* är avsedd att bli en flickskola. Priset är 150 kr. per termin.

Program: *Arbetstid*: vinter kl. 9-2 (höst och vår event. 8-1). Obs! Tidens lämplighet för förstadsbarn. — Omkr. ½ timmes frukostlov med värling eller choklad i skolan. — »Kon-

centrationssläsning» kursvis; periodiska »kurser» även i praktiska ämnen såsom handarbete, teckning, slöjd, matlagning, trädgårdsskötsel; endast sång, gymnastik, (frivillig »rytmik») undervisas lektionvis under hela läsåret; i regel *intet obligatoriskt hemarbete*, utan de självständiga studier ingå i skolarbetet; eventuell kvarsättning sker ej per årsklass utan per »månadskurs» i det eller det ämnet; *studiemål* — förutsatt att skolan visar sig livskraftig, ekonomiskt och pedagogiskt — de kunskaper, som

fördras för »normalskolekompetens» (eller event. för studentexamen). Att arbetssättet dessutom är avsett att förebygga överansträngning och att befördra hälsa, lugn, allmän utveckling och *individuell arbetstakt*, synes ju av ovanstående program, som dock på intet vis får anses fastlöst eller färdigt.

Anmälningar mottagas — helst före 1 april — och närmare upplysningar givas tisdagar, onsdagar, fredagar kl. 3,30-4,30 e. m., Eriksbergsgatan 13, 4 tr. (tel. Norr 241 98).

någon ro, slutar med dessa ord, som alltså blevo de sista Katherine Mansfield skrev: »Kan man ingenting göra för de döda? En lång tid har svaret varit — ingenting.»

Katherine Mansfield begrovs i Fontainebleau, och på hennes gravvård stå dessa ord av Shakespeare, som hon särskilt älskade, och som hon satt som motto på novellsamlingen »Bliss»:

»Men jag säger Eder Milord Narr, att ur nåsslan Fara plocka vi blomman Säkerhet.»

Inför en ny författare, en författare som man beundrar, ställer sig lätt den alltid lika naturliga och alltid lika fåvitska frågan: skola de böcker han eller hon skrivit gå oskadda genom tidens bränningar, skola de eller något av dem bevaras åt kommande generationer? Ett horoskop för Katherine Mansfield förefaller mer än vanligt vanskligt. Det skulle icke förvåna mig om det visade sig att hon hör till dem, som under en kort tid läsas av ett entusiastiskt fåtal och sedan glömmas. Hon hör nämligen

i hög grad till de författare, vars andliga drag äro en avspeglning av *tidens eget ansikte*. Hennes stil fyller alla de anspråk vi ställa på ett modernt litterärt kommunikationsmedel, hon tillhör radions underfulla tid, hennes tankar äro som subtila ljudvägar, avsedda att uppfångas av dem, som äro försedda med de rätta mottagningsapparaterna för att förnimma denna på en gång så spröda och så lidelsefulla stämma.

Galsworthy gör i en artikel om engelsk litteratur ett litet betänksamt tankestreck om den av honom för övrigt livligt uppskattade unga föfattarinnan. Han skriver: »Huruvida vi kunna vänta en vidgad utveckling av romandiktningen på dessa linjer, kan jag inte säga.» August Brunius, som omnämner henne i förbigående i en essay, anser att hennes berättarkonst betecknar ett steg mot den moderna novelistikens fullkomning eller upplösning. Man skulle kunna slå ihop dessa båda alternativ och säga att en teknik, som nått en sådan fullkomning, bär inom sig fröet till upplösning. Det finns ingenting mera att nå på

den vägen, högre kan man inte komma inom en viss stilart, alltså gäller det att finna nya vägar.

Katherine Mansfield kan inte räkna på den respittid inför framtidens avgörande, som en författare stundom får, när hans idéer äro före sin tid, när hans intellektuella typ passar bättre för morgondagen än för dagen. Det är hennes *form* som är ny; i hennes tankevärld finns ingenting nytt eller märkvärdigt. Hon har i största allmänhet de egenskaper som bruka utmärka en kvinna, när hon är väl utrustad inte bara å huvudets, utan också å hjärtats vägnar: värme, förstälse, fördomsfrihet, medkänsla, ja, kanske framför allt medkänsla. Någon ståndpunkt till de brännande dagsfrågorna tog hon aldrig i sina böcker. Dessa beteckna snarast en flykt från de problem, som världskatastrofen framkallade. Vad som sysselsätter henne är de människohjärtats eviga affekter, som existera bortom tid och rum. De elementära känslornas register är nu en gång begränsat, det mått av lycka och lidande, kärlek och hat, som undfås

på vandrigen mellan vaggan och graven är i och för sig inte så särskilt omväxlande. Materialet är detsamma, endast utförandet kan förnyas i det oändliga. Katherine Mansfields berättelser voro endast fragment av livshistorier, men dessa fragment voro lika intensivt fyllda av patos eller humor eller svärmod, som de böcker, vars författare vi nu kalla klassiska.

Där andra givit volymer, gav hon endast fragment. Men det är inte bara de stora vattnen som avspegla jordens skönhet — strändernas träd, fåglarnas flykt och himlens drivande skyar kunna spegla sig också i en vattendroppe. Om framtiden visar att Katherine Mansfields utsökta konstnärsskap inte var någonting annat än en vattendroppe som skulle torkas upp av solen, så blir det väsentliga för oss, som nu uppskatta och njuta hennes verk, att den droppen var klar som kristall, för att begagna hennes eget älsklingsuttryck.

I en av Balzacs noveller förekommer en ung kvinna, som önskar som en ynnest från ovan att

få dö vid 30 år, i blomman av skönhet, lycka, rikedom och framgång. Detta på en gång grymma och barmhärtiga öde blev Katherine Mansfield förunnat. Hon dog när hennes liv var som rikast, personligt och intellektuellt. Medvetandet om en snart förestående död har ju ofta en förunderlig förmåga att göra livet värdefullt. Det starkaste intrycket man får av Katherine Mansfields diktning är kanske denna kärlek till livet *quand même*. Hon älskade livet så som de dödsdömda älska det — ur hennes diktning stiger en hymn till jordens skönhet, som dallrar som en melodi i luften långt efter sedan stråken upphört att spela.

Mia Leche.

